

פרק ב'

הכנה לדרך

דרך החטא וכוונה. — חטאתי כי לא ידעתי. — תכין ג' במסורה.
ראשון לחשבון עונות. — עושה מצוה ושליח מצוה. — הרגו אין נהרגין.
שופטים ושופטים. — על חטאי עבור תעבור. — אנכי מנחמכם.

ומענין לענין באותו ענין: תכין לך הדרך וגוי. אמר ר' כהנא, תכין לך הדרך, עשה
לך הכנה לדרך (מכות ו').

הבעל עקדה בפרשתנו מאריך בענינים נמרצים בנוגע לכוונת הלב. תמצית הדברים
הנוגעים לעניננו הם, מה שאומר, כי במקומות אשר התורה באה ללמד ענינים כלליים, כמו
כאן במניית שופטים ושימת מלך וכדומה. וכן בפרשת מסעי, בחתימת הספר, שהכל הולך
אחר החתום, במקומות כאלו מבאר הכתוב ענין ערי מקלט, וההבדל בין שונג למזיד. וגם
במזידים עצמם בין העושים בהתראה לשלא בהתראה, לעורר את האדם אשר שלמות המעשה
תלויה ועומדת לפי ערך הידיעה והכוונה.

ובזה שיראה האדם איך שהקפידה התורה חס' שלא יענש שום איש רק עונש הנערך,
לפי מה שהגיע לו מהידיעה ושלמותה באותו מעשה, ומה ילמוד על הכלל כולו, אשר מצות
אנשים מלומדה, זאת נקרא רק מעשה במקרה לא בעצם.

ונכון להציע בכאן עוד פירוש אחד מפירושי בעל העקדה, בדברי כלעם להמלאך:
חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך, מה שהוא לעניננו. והוא כאומר: אף שמלאכי
מבוקשך ולא הלכתי לדרכי רק נתעכבתי על אם הדרך כרצונך, אמנם מאחר כי לא ידעתי
כי אתה נצב, אם כן אף כשנעשה המעשה, אבל הלא היה המעשה בלי כוונת הלב ובלי ידיעה,
כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי, ובזה חטאתי, כי לאיש כמוני זה לחטא יחשב, וד"ס.

דוד המלך ע"ה אומר: הן בעון חוללתי וגוי, הן אמת חפצת בטוחות ובסתום חכמה
תודיעני. ועי"ש במצודת דוד, שמפרש פירוש יקר ברוח החסידות, וז"ל: הן אמת חפצת
בטוחות, הלא חפץ אתה שיהיה נשרש האמת אף במחשבות הכליות, ואם כן לא יפה עשה
וכו' במחשבתו, אף כי לא חטא בפועל, אבל הלא חפץ אתה להיות נשרש האמת אף במחשבות
הכליות, ודוק, עי"ש.

ועל כן תכין לך הדרך, וכדברי רב כהנא: עשה לך הכנה לדרך (זאת אמרתי לרוח היום
בר"ח אלול). וכדברי המסורה: תכין לך הדרך, תכין לבם, תכין דגנם. והעיקר תכין לך הדרך,
וכדברי רב כהנא, לעשות הכנה לדרך הוא על ידי התכין לבם, ואז תכין דגנם, וד"ס*).

(*) אומרים בשם הבעל "שפת אמת" זצ"ל, או אולי גמצא בספריו הק', אשר הכנה למצוה היא יותר גדולה
מהמצוה עצמה. וראיה מפורשת מהמדרש הידוע בענין ראשון לחשבון עונות. כי מחמת שיום הכפורים הוא
יום סליחה ומחילת עונות, יהי' ימים שבינתיים בין יום הכפורים לסוכות הם ימי הכנה למצות סוכה ולולב,